

Література:

1. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: Угода Україна від 27.06.2014: станом на 14 жовт. 2025 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text
2. Угода про технічні бар'єри в торгівлі: Угода Світ. орг. торгівлі від 15.04.1994. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/981_008#Text
3. Генеральна угода про торгівлю послугами: Угода Світ. орг. торгівлі від 15.04.1994. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/981_017#Text
4. Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Румунії про будівництво автодорожнього прикордонного мосту через річку Тиса на українсько-румунському державному кордоні між населеними пунктами Біла Церква (Україна) – Сігеу-Мармаціей (Румунія): Угода Каб. Міністрів України від 18.10.2023 : станом на 10 груд. 2024 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/642_005-23#Text

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-550-4-70>

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ У СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОЧИННОСТІ

Войчек О. С.

начальник

*Відділення поліції Скадовського РВП ГУ НП в Херсонській області,
аспірант 2 курсу навчання кафедри кримінально-правових дисциплін
Одеський державний університет внутрішніх справ
м. Одеса, Україна*

Правову основу діяльності поліції, в цілому, та в сфері запобігання злочинності, зокрема, становлять Конституція України, Закон України «Про Національну поліцію України», а також інші федеральні закони, укази Президента України, постанови Кабінету Міністрів України та нормативні правові акти Міністерства внутрішніх справ. Крім того, поліція керується загальновизнаними принципами і нормами міжнародного права, а також міжнародними договорами, учасником яких є наша держава.

Як слушно зазначається науковій літературі, «нормативно-правове забезпечення протидії злочинності являє собою створення умов для реалізації суб'єктами протидії злочинності своїх прав і обов'язків через сукупність правових засобів (норм права, правовідносин, актів реалізації), явищ (правосвідомість, правову культуру, правові принципи, ідеї), правові регулювання та вплив» [1, с. 116].

Так, в національній системі законодавства Конституція України має найвищу юридичну силу й саме її норми визначають основоположні засади забезпечення кримінологічної безпеки, порядок функціонування влади загалом та окремих її гілок і суб'єктів владних повноважень [2].

Наступним спеціальним Законом України у сфері регулювання діяльності органів поліції є Закон України «Про Національну поліцію», яким визначено, що одним із основних завдань даного органу є здійснення превентивної та профілактичної діяльності, спрямованої на запобігання вчиненню правопорушень, а також виявлення причин та умов, що сприяють вчиненню кримінальних і адміністративних правопорушень, вжиття в межах своєї компетенції заходів для їх усунення [3].

Відповідно, поліція має виконувати завдання «із забезпечення публічної безпеки і порядку; охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави; протидії злочинності; надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги» [3].

Варто звернути увагу саме на визначення в діяльності поліції превентивних поліцейських заходів (ст. 30 Закону України «Про Національну поліцію») [3], що становлять основу запобіжної діяльності, оскільки основне їх призначення полягає в недопущенні вчинення кримінальних правопорушень, своєчасному виявленню причин та умов, які сприяють вчиненню кримінальних правопорушень, з'ясуванню фонових явищ, що створюють сприятливий фон і середовище для поширення злочинності.

Відповідно до ст. 31 вказаного Закону України поліція може застосовувати такі превентивні заходи: «перевірка документів особи; опитування особи; поверхнева перевірка і огляд; зупинення транспортного засобу; вимога залишити місце і обмеження доступу до визначеної території; обмеження пересування особи, транспортного засобу або фактичного володіння річчю; проникнення до житла чи іншого володіння особи; перевірка дотримання вимог дозвільної системи органів внутрішніх справ; застосування технічних приладів і технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, засобів фото- і кінозйомки, відеозапису; перевірка дотримання обмежень,

установлених законом стосовно осіб, які перебувають під адміністративним наглядом, та інших категорій осіб; поліцейське піклування» [3].

У науковій літературі відмічається, що вказані заходи слід вважати «заходами кримінологічної профілактики, які спрямовані на завчасне виявлення причин та усунення негативних явищ, які виникли чи можуть виникнути і зумовити вчинення кримінального правопорушення» [4, с. 221].

Також варто взяти до уваги окремі нормативно-правові приписи, які набрали своєї сили під час воєнного стану в рамках Закону України «Про правовий режим воєнного стану», що наділив поліцію більш широким спектром повноважень під час дії особливо стану [5].

Окремі заходи превентивного характеру, що теж слід розцінювати як діяльність поліції у сфері запобігання злочинності містяться в ряді інших Законів України, до яких слід віднести:

- Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» [6];
- Закон України «Про запобігання корупції» [7];
- Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність» [8];
- Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» [9] тощо.

Серед іншого, у своїй діяльності по запобіганню злочинності поліція також керується рядом підзаконних нормативно-правових актів, як то: «Про затвердження Положення про Національну поліцію України» від 28 жовтня 2015 р. [10]; Накази МВС України «Про затвердження Положення про підрозділи поліції особливого призначення» від 04 грудня 2017 р. № 987 [11]; «Про затвердження Положення про Департамент кадрового забезпечення Національної поліції України» від 12 грудня 2015 р. [12] та інші.

Отже, діяльність національної поліції у сфері запобігання кримінальним правопорушенням прямо витікає із конституційних, законодавчих та інших нормативно-правових актів, які регламентують організаційно-правові основи її діяльності та визначають функції і завдання щодо забезпечення прав і свобод людини, статус поліцейських, процесуальний порядок здійснення кримінального провадження, оперативно розшукової діяльності та ін. Запобігання злочинності співробітниками поліції є соціальним процесом, основою якого є застосування спеціальних методів і прийомів, знань і навичок регулювання соціальних відносин з метою ліквідації тих їхніх негативних наслідків, які можуть викликати вчинення кримінальних правопорушень, що відповідають вимогам суспільної моралі та законності.

Література:

1. Бесчастний В. М. Теорія та практика кримінологічного забезпечення протидії злочинності в Україні : дис. ... док. юрид. наук. 12.00.08. Харків. 2017. 401 с.
2. Конституція України: Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
3. Про Національну поліцію : Закон України від 02 лип. 2015 р. № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>
4. Фоменко А. Є. Теоретико-прикладні засади кримінологічної діяльності Національної поліції України : дис. ... докт. юрид. наук : 12.00.08. Дніпро, 2021. 422 с.
5. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12 травня 2015 року № 389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>
6. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення: Закон України від 06 груд. 2019 р. № 361-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20/print>
7. Про запобігання корупції: Закон України від 14 жовт. 2014 р. № 1700-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>
8. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18 лют. 1992 р. № 2135-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12/print>
9. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 07 груд. 2017 р. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19/print>
10. Про затвердження Положення про Національну поліцію України: Постанова Кабінету Міністрів України від 28 жовт. 2015 р. № 877. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/248607704>
11. Про затвердження Положення про підрозділи поліції особливого призначення: Наказ МВС України від 04 груд. 2017 р. № 987. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1565-17/print>
12. Про затвердження Положення про Департамент кадрового забезпечення Національної поліції України: наказ Національної поліції України від 12 груд. 2015 р. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0049-16>
13. Бабенко А. М. Аналіз та запобігання кримінальним правопорушенням, що вчиняються озброєними молодіжними організованими угрупованнями. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2022. № 1–2. С. 54–59.

14. Бабенко А. М. Запобігання організованій, озброєній та терористичній злочинності як складова безпеки в умовах євроінтеграції. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2022. № 4, ч. 1. С. 54–58.

15. Бабенко А. М. Сучасний стан та тенденції наркозлочинності, вбивств та самогубств у містах і сільських районах України: кримінологічний вимір та запобігання. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2018. Спец. вип. № 1 (91): *Протидія наркозлочинності в Україні та у світі: проблеми та шляхи їх вирішення*. С. 16–26.

16. Бабенко А. М. Тактико-психологічні, кримінально-процесуальні, адміністративно-правові та оперативно-розшукові заходи профілактики і запобігання кримінальним правопорушенням. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2021. № 1. С. 14–22.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-550-4-71>

СПАДКОВІ ПРАВА У (ПОСТ)ВОЄННИЙ ЧАС: ТРАНСФОРМАЦІЯ ЗАРАДИ СПРАВЕДЛИВОСТІ

Яковлев М. Д.

*здобувач освіти 2 року
другого (магістерського) рівня вищої освіти
Навчально-науковий інститут права
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка
м. Київ, Україна*

Право на спадкування є невід’ємною складовою права власності, гарантованого Конституцією України [3] та міжнародними актами, зокрема Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод [2]. В умовах російсько-української війни реалізація цього права зазнає істотних трансформацій, що зумовлює необхідність його переосмислення крізь призму прав людини задля підвищення ефективності правового захисту. На особливу увагу заслуговує визначення спадкового права щодо майна на тимчасово окупованих територіях та знищеного внаслідок війни.

Особливості спадкування майна, що перебуває на тимчасово окупованих територіях, визначаються специфікою правового режиму таких територій. Відповідно до законодавства України, право власності на таке майно зберігається за законними власниками, а акти окупаційних